

Arhitekturni natečaji: Temeljni politični instrument za zagotavljanje kakovosti v grajenem okolju

Konferenca o mednarodnih arhitekturnih natečajih, ki sta jo organizirala Mednarodna zveza arhitektov (UIA) in Svet arhitektov Evrope (ACE) 25. oktobra 2019 na sedežu Unesca v Parizu.

IZJAVA

Arhitekturni natečaji so med najučinkovitejšimi načini za doseganje odličnosti pri gradnji in oblikovanju javnega prostora v lokalnih skupnostih. Ponujajo najustreznejše rešitve za načrtovane gradnje, prostorske zasnove in krajinsko arhitekturne ureditve. Izbira najustreznejših rešitev v natečajnem postopku temelji predvsem na kakovosti predlaganih natečajnih rešitev, ki se osredotočajo na skrbno opredeljene zahteve in potrebe v natečajnih nalogah. Celoten proces in izbrane najustreznejše natečajne rešitve, zaradi kakovostnega oblikovanja in uporabnosti pomenijo izjemen prispevek k kakovosti grajenega prostora in življenja v njem, naročnikom pa prinašajo veliko koristi.

Mednarodna zveza arhitektov (UIA) in Svet arhitektov Evrope (ACE) pozivata oblikovalce politike in vladne organe, da z namenom spodbujanja trajnih, odličnih in odgovornih rešitev za stavbe in prostorske rešitve vključijo arhitekturne natečaje v zakonodajo o javnih naročilih kot priporočen postopek.

•••

Arhitekturni natečaji se osredotočajo na kakovostno zasnovane in projektno usmerjene postopke. Natečaji na področju arhitekture ter prostorskega in krajinskega načrtovanja ponujajo odličen način za oceno več natečajnih rešitev v fstrukturiranem in profesionalno vodenem postopku, da bi se našel najboljša in najprimernejša rešitev za opredeljene potrebe. V skladu z ocenjevalnimi merili, določenimi za natečajno nalogo, strokovne in neodvisne ocenjevalne komisije ocenjujejo natečajne elaborate, ki jih predložijo natečajniki. Natečaji temeljijo na kakovosti, ker ocenjevalne komisije odločajo izključno na podlagi kakovosti predlogov. Prav tako so projektno usmerjeni, ker je njihov cilj zagotoviti optimalne rešitve, prilagojene potrebam naročnikov in lokacije.

Arhitekturni natečaji so ustvarili številne kulturno pomembne zgradbe po vsem svetu, vključno z operno hišo v Sydneyju, centrom Pompidou, francosko narodno knjižnico, kongresnim centrom Tokyo International Forum in novo aleksandrijsko knjižnico.

Pozivamo vladne organe, javne organe in zasebne stranke naj z natečaji zasledujejo kakovost in oblikovalsko odličnosti.

Natečaji ponujajo naročnikom, natečajnikom in družbi številne koristi.

- Kakovost: Rezultat natečajev sta kakovostna arhitektura in urbanistični razvoj.
- Inovativnost: Natečaji so vir inovativnih, gospodarnih in trajnostnih rešitev.
- Preglednost: Natečaji so pregledni in nediskriminatorni, vzpostavljajo verodostojnost in zaupanje javnosti, hkrati pa spodbujajo pravičnost in z anonimnimi predložitvami preprečujejo korupcijo.

- Prožnost: Primerni so za majhne in velike gospodarske subjekte, za izkušene naročnike in tudi za tiste z manj izkušnjami.
- Zajamčena kakovost: Predloge v skladu z natančno opredeljenimi merili ocenjujejo visoko usposobljeni, neodvisni in strokovni člani ocenjevalnih komisij skupaj s predstavniki naročnikov.
- Stroškovna učinkovitost in prepoznavnost: Stroški za natečaj ne presegajo enega odstotka celotnega proračuna za gradnjo, hkrati pa natečajniki prejmejo ustrezno nadomestilo.
- Sodelovanje javnosti: Natečaji s spodbujanjem javne razprave o potrebah in oblikovalskih pristopih ponujajo državljanom priložnost, da se vključujejo v oblikovanje grajenega okolja.
- Enake možnosti: Vsi natečajniki imajo enake možnosti. Natečaji lahko mladim in razmeroma neznanim oblikovalcem omogočijo dokončanje večjih del; predvsem pa mladim strokovnjakom omogočajo možnost vstopa na trg.
- Ustvarjalnost: Natečaji ustvarjajo priložnosti za preizkušanje novih idej in privabljajo različne pristope k formalnemu izražanju.

Svet arhitektov Evrope in Mednarodna zveza arhitektov sta razvila podrobne smernice za organiziranje poštenih in dostopnih natečajev¹, ki zajemajo naslednja vprašanja:

- načela anonimnosti, preglednosti, enakega obravnavanja in nediskriminacije,
- neodvisnost in sestava ocenjevalne komisije,
- vrsta in obseg natečajne naloge,
- denarne nagrade in nadomestila,
- avtorske pravice,
- reševanje sporov.

Obstajajo številne oblike in postopki natečajev. Izkušnje imamo z vsemi. Ne glede na izbrano obliko in postopke je kombinacija kakovostne natečajne naloge in postopkov ter skrbno izbrane ocenjevalne komisije zagotovilo za dober rezultat.

¹ Priporočila Sveta arhitektov Evrope za organizacijo arhitekturnih natečajev (ACE Recommendations for the organisation of ADCs): https://www.ace-cae.eu/fileadmin/user_upload/9_Rules__Recommendations_for__Architectural_Design_Contests__ADC_.pdf